

สถาบันภาษาศาสตร์และ
วัฒนธรรมศึกษาราชนครินทร์
คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
rilc.ku.ac.th

เดินทางเพื่อเรียนรู้

โครงการเรียนรู้ “เส้นทางข้าวไทย” มรดกไทยในมรดกโลก

จังหวัดสุโขทัย

วันพฤหัสบดีที่ 1-วันศุกร์ที่ 2 กันยายน 2559

โครงการเกษตรอินทรีย์สนามบินสุโขทัย

เจ้าของโครงการ: นายแพทย์ปราเสริฐ-คุณวัลลีย์ ปราสาททองโอสถ

“ภายหลังก่อสร้างและเปิดใช้งานสนามบินสุโขทัยได้สักระยะ พื้นที่รอบนอกบางส่วนยังเป็นแค่ทุ่งโล่ง ไม่ได้ถูกใช้งานตามศักยภาพของ ผืนดินอย่างที่ควรจะเป็น เมื่อผนวกกับความตั้งใจที่สร้างประโยชน์ ให้แก่สังคม เราจึงพลิกฟื้นขึ้นเป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งเป็นมิตรต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสภาพแวดล้อม โดยเริ่มจากการลงปลูกข้าวไม่ใช้สารเคมีในพื้นที่ 3 ไร่ เมื่อปี 2542 แล้วค่อย ๆ ขยายเป็นแปลงนามากกว่า 200 ไร่ในอีก 6 ปีถัดมา บทเรียนจากการลงมือปฏิบัติทำให้เรามั่นใจมากขึ้นเรื่อยๆ และเมื่อพร้อมสำหรับเส้นทางเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เราจึงได้ก้าวเข้าสู่ระบบเกษตรอินทรีย์อย่างเต็มรูปแบบในปี 2549 ภายใต้ชื่อ “โครงการเกษตรอินทรีย์สนามบินสุโขทัย” เราบรรจงแต้มสีเขียวนบนผืนดินควบคู่กับการทุ่มเทศึกษาวิจัยและพัฒนาพันธุ์ข้าว เพื่อให้ได้ผลผลิตข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและเป็นสายพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพตามธรรมชาติของพื้นที่โครงการฯ จากที่เคยปลูกข้าวเพียงอย่างเดียวในผืนนาขนาดเล็ก วันนี้พื้นที่กว่า 800 ไร่หลากหลายไปด้วยนาข้าว แปลงผัก และสวนผลไม้ จากที่เคยผลิตได้เพียงแค่นำมาจำหน่ายให้ครัวเรือนการบินกรุงเทพและพนักงานบริษัทในเครือ วันนี้ผลผลิตอินทรีย์ออกดอกผลงอกงาม กระทั่งมีปริมาณมากพอสำหรับการจำหน่ายแก่ผู้บริโภคทั่วไป ความสำเร็จก้าวแรกไม่เพียงนำมาซึ่งความภูมิใจ แต่ยังช่วยยืนยันว่า... วิถีเกษตรอินทรีย์ที่ดำเนินควบคู่ไปกับหลักแห่งความพอเพียงนั้น สามารถอยู่รอดได้ในระบบเศรษฐกิจของโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนแผ่นดินอันอุดมสมบูรณ์ของประเทศ ไทย”

กิจกรรมน่าสนใจ คือ **ห้องเรียนกลางแจ้ง** เรียนรู้ด้าน

การเกษตรโดยทำกิจกรรม “ชาวนา” เรียนรู้การทำนาปลูกข้าวด้วยตนเอง เริ่มด้วยเดินย่ำป่าค้ำต้นกล้า จับเคียวเกี่ยวข้าว ลงมือปลูกผัก ตัดผักสด จากแปลง ลองทำปุ๋ยจุลินทรีย์ และอื่นๆ และศึกษาแปลงสาธิต เกษตรกรรมแบบพอเพียง ปราดจากสารเคมี และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ท้องถิ่นที่ เกษตรกรนิยมเลี้ยงไว้ใช้ประโยชน์ในครัวเรือน สวนกล้วยไม้ โรงทอผ้า โรง เครื่องปั่นดินเผา โรงสีข้าว ฯลฯ เพื่อเรียนรู้และลงมือปฏิบัติงานส่วนต่างๆ ภายในโครงการฯ โดยมีเกษตรกรอินทรีย์ตัวจริงเป็นที่เลี้ยงคอยให้ คำแนะนำ “**พิธีไหว้ना**” โครงการเกษตรอินทรีย์ สนามบินสุโขทัย ได้จัด พิธีไหว้ना เนื่องในวันพืชมงคลเป็นประจำทุกปี การไหว้नाนี้จัดขึ้นเพื่อ สร้างความเป็นสิริมงคลในฤดูกาลทำนาเมื่อย่างเข้าสู่ฤดูฝน ซึ่งเป็นฤดูแห่ง การเพาะปลูก พืชผลจะได้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยจัดพิธีพราหมณ์ในการ ไหว้नाโดยใช้เครื่องประกอบพิธีทั้งควาและหวานอย่างมากมาย และยังมี พิธีการเลี้ยงพระเพื่อเป็นสิริมงคลอีกด้วย

ที่มาของข้อมูล

คู่มือท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ: อนุสาร อ.ส.ท., 2552.
ภาคภูมิ น้อยวัฒน์. พระอัฐฐารสศุ์ หนึ่งเดียวของประเทศไทย วัดประโชติการาม. อนุสาร อ.ส.ท. 57 (สิงหาคม 2559): 110-111.
วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงศึกษาธิการ กรมศิลปากร, 2544.
ศิริศักดิ์ คุ้มรักษา และ อนุรัตน์ วัฒนาวาศสว่าง. สุโขทัย. กรุงเทพฯ: สารคดี, 2544.
<http://www.kaohomsukhothai.in.th/>

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย

“สุโขทัย” มีความหมายว่า **รุ่งอรุณแห่งความสุข** ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำยม บริเวณเมืองเก่าของอำเภอเมืองสุโขทัยและอำเภอศรีสัชชนาลัย ได้รับการจัดตั้งให้เป็นอุทยานประวัติศาสตร์ ได้รับการยกย่องจากองค์การยูเนสโกให้เป็นแหล่งมรดกโลกเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2534 เนื่องจากมีความโดดเด่นทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของสยามยุคแรก ยุคการสร้างบ้านแปงเมืองเป็นอาณาจักร ศิลปกรรมที่ปรากฏตามโบราณสถานในสุโขทัยและพื้นที่ใกล้เคียง มีเอกลักษณ์เฉพาะถือเป็นสกุลช่างสุโขทัย เช่น พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยได้รับการยอมรับว่ามีคามงามเป็นเลิศที่สุดในสยาม ภายในอุทยานฯ ประกอบด้วยสถานที่สำคัญ ๆ ได้แก่

พระราชวังโบราณ กำแพงเมืองสุโขทัย มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า กำแพงชั้นในเป็นศิลาแลงก่อบนคันดิน กำแพง 2 ชั้นนอกเป็นคูน้าสลับกับคันดิน นอกจากทำหน้าที่ป้องกันข้าศึกแล้ว คูน้ายังใช้ระบายน้ำไม่ให้ไหลท่วมเมืองอีกด้วย มีประตู 4 ประตู ทิศเหนือเรียกประตูศาลหลวง ทิศใต้เรียกประตูชนะโม ทิศตะวันออกเรียกประตูกำแพงหัก ทิศตะวันตกเรียกประตูอ้อ มีตระพังหรือสระน้ำใหญ่ 4 แห่งคือ ตระพังเงิน ตระพังทอง ตระพังสอ และตระพังตระกวน เขตพระราชวังในสมัยสุโขทัย หรือ เนินปราสาทพระร่วง กรมศิลปากรได้ขุดแต่งบูรณะเมื่อ พ.ศ. 2526 พบฐานอาคารแบบบัวคว่ำและบัวหงายลักษณะเป็นฐานสูงรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

วัดมหาธาตุ เป็นวัดใหญ่และวัดสำคัญของกรุงสุโขทัย มีพระเจดีย์รวมถึง 200 องค์ พระเจดีย์มหาธาตุทรงพุ่มข้าวบิณฑ์เป็นเจดีย์ประธาน ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ เจดีย์องค์ประธานรายรอบด้วยเจดีย์ 4 องค์และปราสาท 4 องค์ ด้านตะวันออกของเจดีย์ประธานมีวิหารขนาดใหญ่ก่อด้วยศิลาแลง วิหารที่สำคัญเคยเป็นที่ประดิษฐานพระศรีศากยมุนี พระพุทธรูปสมัยสุโขทัยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดสุทัศน์เทพวราราม กรุงเทพฯ ทางด้านเหนือและด้านใต้ของพระเจดีย์ประธานมีพระพุทธรูปยืนภายในมณฑปเรียกว่า “พระอัฐารส”

อัฐารส (ภาษาบาลี อ่านว่า อัด-ธา-ระ-สะ แปลว่า สิบแปด) เป็นคำเรียกพระพุทธรูปหมายถึงพระพุทธรูปที่มีสัดส่วนองค์พระเท่ากับ 18 คอก ไม่ว่าจะเป็นอิริยาบถใด (ยืน นั่ง เดิน นอน) พระอัฐารสส่วนใหญ่ที่เป็นพระยืนปางประทานพรอาจกล่าวได้ว่าเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของสุโขทัย เนื่องจากพบเห็นอยู่มากที่เมืองเก่าสุโขทัย-ศรีสัชชนาลัย

วัดศรีสวย ประกอบด้วยปราสาทก่อด้วยศิลาแลง 3 องค์ ศิลปะลพบุรี ตั้งอยู่บนฐาน มีลวดลายปูนปั้นบางส่วนคล้ายลายบนเครื่องถ้วยจีน เดิมพบศิลาแลงจำลองพระนารายณ์บรมมสินธุ์ พบเทวรูปพระอิศวร แสดงให้เห็นว่าเคยเป็นเทวสถานในศาสนาฮินดูมาก่อน แล้วแปลงเป็นวัดในพุทธศาสนา สร้างวิหารเพิ่มเติมในภายหลัง การก่อสร้างต่างยุคต่างสมัยสังเกตได้จากระดับพื้นจะไม่อยู่ในระดับเดียวกัน

วัดช้างล้อม มีเจดีย์ทรงกลมแบบลังกาเป็นประธานของวัด รอบฐานเจดีย์ประดับด้วยปูนปั้นเป็นรูปช้างครึ่งตัวจำนวน 36 เชือก ยืนหนุนฐานเจดีย์โดยรอบคล้ายกำลังแบกองค์เจดีย์อยู่ หมายถึงช้างซึ่งเป็นสัตว์มงคลตามความเชื่อของไทยได้ค้ำชูพุทธศาสนาไว้

พระบรมราชานุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหงมหาราช เป็นพระบรมรูปหล่อด้วยโลหะทองเหลืองผสมทองแดงรมดำ ประทับนั่งห้อยพระบาทบนแท่นมณีศิลาบาตร พระหัตถ์ขวาถือคัมภีร์ พระหัตถ์ซ้ายอยู่ในท่าทรงสั่งสอนประชาชน แท่นด้านซ้ายมีพานวางพระขรรค์ไว้ข้าง ๆ

พ่อขุนรามคำแหงมหาราชมีพระนามเดิมว่า **ขุนรามราช** สันนิษฐานว่าพระองค์พระราชสมภพประมาณ พ.ศ. 1781 ในศิลาจารึกกล่าวถึงพระราชประวัติว่า “พ่อกู ชื่อศรีอินทราทิตย์ แม่กูชื่อนางเสือง พี่กูชื่อบานเมือง ตูมีพี่น้องท้องเดียวกันห้าคน ผู้ชายสาม ผู้หญิงสอง” เป็นพระสหายรุ่นเดียวกับพ่อขุนมั่งราย เจ้าเมืองเชียงใหม่ และ พ่อขุนจำเมือง เจ้าเมืองพะเยา เป็นศิษย์ร่วมอาจารย์เดียวกันในสำนักลูกทันทตฤณี ณ เมืองละโว้ (ลพบุรี) เมื่อพระชนมายุ 19 พรรษา ทรงช่วยพระราชบิดาสู้รบกับขุนสามชน เจ้าเมืองฉอด ได้รับชัยชนะ พระราชบิดาจึงให้พระนามแก่พระองค์ใหม่ว่า พระรามคำแหง พระองค์เสด็จขึ้นครองราชย์ในราวปี พ.ศ. 1822 ในรัชสมัยของพระองค์บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง “ไพร่ฟ้าหน้าใส” ที่สำคัญคือพระองค์ทรงประดิษฐ์อักษรไทยที่เรียกกันว่า “ลายสือไทย” ได้เค้ารูปจากอักษรมอญและอักษรขอม (ซึ่งได้อิทธิพลจากอักษรอินเดียอีกชั้นหนึ่ง)

บันทึกการเรียนรู้

โครงการเรียนรู้ “เส้นทางข้าวไทย” มรดกไทยในมรดกโลก

